

Kukaiņu izmantošana pārtikā

Publicēts: 08.02.2023.

Atjaunināts: 23.05.2023.

Pasaulē ir zināmas vairāk nekā 2000 kukaiņu sugas, kuras ir ēdamas, un no kurām vairums ir sastopamas tropu valstīs. Kukaiņi pārtikā tradicionāli ir izmantoti trešajās valstīs, piemēram, Taizemē, Indijā, Japānā, Kambodžā, Laosā, Meksikā.

Eiropas Savienībā visi kukaiņi, kuri ir paredzēti izmantošanai pārtikā, un no tiem vai to daļām iegūti produkti, ir uzskatāmi par jauniem pārtikas produktiem. Jauns pārtikas produkts ir jebkurš pārtikas produkts, kas Eiropas Savienībā nav nozīmīgā apjomā izmantots cilvēku uzturā pirms 1997. gada 15. maija.

Pirms jaunu pārtikas produktu laišanas tirgū Eiropas Komisijai ir jāpiešķir atļauja. Atļaujas piešķiršanas procesā Eiropas Komisija var pieprasīt Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi (EFSA) sniegt zinātnisko atzinumu.

☞ Eiropas Komisija piešķir atļauju jaunam pārtikas produktam un iekļauj to Savienības sarakstā tikai tad, ja pamatojoties uz pieejamiem zinātniskiem pierādījumiem, ir konstatēts, ka pārtikas produkts neapdraud cilvēku veselību.

Ja nepieciešams, ar atļauju tiek paredzētas noteiktas īpašas papildu prasības produktu marķējumiem, piemēram, pulverī samaltu *Acheta domestica* (mājas circeņus) saturošu pārtikas produktu marķējumā jānorāda, ka šī sastāvdaļa patērētājiem, kuriem ir zināmas alerģijas pret vēžveidīgajiem, gliemjiem un to produktiem un putekļu ērcītēm, var izraisīt alerģiskas reakcijas. Šādu norādi izvietojiet tieši sastāvdaļu saraksta tuvumā. Ja pārtikas produkta sastāvā ir no kukaiņiem iegūta sastāvdaļa, tā obligāti ir jānorāda marķējumā, piemēram, pulverī samalti *Acheta domestica* (mājas circeņi).

Tikai atļautos un Savienības sarakstā iekļautos jaunus pārtikas produktus var laist Eiropas Savienības tirgū. Atļauto jauno pārtikas produktu Savienības saraksts ir ietverts [Komisijas Īstenošanas regulas \(ES\) 2017/2470](#) pielikumā. Sarakstā ir ietverti atļautie jaunie pārtikas produkti, kā arī sīkākī nosacījumi to izmantošanai, proti, konkrētas pārtikas kategorijas, kurās tos var izmantot, pieļaujamie maksimālie daudzumi, īpašas papildu marķēšanas prasības, informācija par datu aizsardzību, ja ir piešķirta atļauja, pamatojoties konkrētā pieteikuma iesniedzēja patentētiem zinātniskiem pierādījumiem vai zinātniskiem datiem.

Šobrīd Eiropas Savienībā atļauju ir ieguvušas un līdz ar to pārtikā var tikt izmantotas 4 kukaiņu sugas:

miltu melnulis (*Tenebrio molitor*):

- kaltēts *Tenebrio molitor* cirmenis (miltu melnulis) – atļauts no 2021. gada 22. jūnija. Datu aizsardzības laikposmā līdz 2026. gada 22. jūnijam ir atļauts laist Savienības tirgū tikai Francijas uzņēmumam SAS EAP Group [Komisijas Īstenošanas regula \(ES\) 2021/882](#)
- saldēts, žāvēts un pulverī malts miltu melnulis (*Tenebrio molitor* cirmenis) – atļauts no 2022. gada 1. marta. Datu aizsardzības laikā līdz 2027. gada 1. martam ir atļauts laist Savienības tirgū tikai Nīderlandes uzņēmumam Fair Insects BV [Komisijas Īstenošanas regula \(ES\) 2022/169](#)

mājas circeņi (*Acheta domestica*):

- saldēti, žāvēti un pulverī samalti *Acheta domestica* (mājas circeņi) – atļauts no 2022. gada 3. marta. Datu aizsardzības laikposmā līdz 2027. gada 3. martam ir atļauts laist Savienības tirgū vienīgi Nīderlandes uzņēmumam Fair Insects BV [Komisijas Īstenošanas regula \(ES\) 2022/188](#)

- daļēji attaukots *Acheta domesticus* (mājas circeņu) pulveris – atļauts no 2023. gada 24. janvāra. Datu aizsardzības laikā līdz 2028. gada 24. janvārim ir atļauts laist Savienības tirgū tikai Vjetnamas uzņēmumam Cricket One Co. Ltd [Komisijas Īstenošanas regula \(ES\) 2023/5](#)

vidējais miltumelnulis (*Alphitobius diaperinus*):

- *Alphitobius diaperinus* (vidējā miltumelnuļa) kāpuri saldētā, pastas, kaltētā un pulvera veidā - atļauts no 2023. gada 26. janvāra. Datu aizsardzības periodā līdz 2028. gada 26. janvārim ir atļauts laist Savienības tirgū tikai Nīderlandes uzņēmumam Ynsect NL B.V. [Komisijas Īstenošanas regula \(ES\) 2023/58](#)

klejotājsiseņi (*Locusta migratoria*):

- saldēti, žāvēti un pulverī samalti *Locusta migratoria* (klejotājsiseņi) – atļauts no 2021. gada 5. decembra. Datu aizsardzības laikā līdz 2026. gada 5. decembrim ir atļauts laist Savienības tirgū tikai Nīderlandes uzņēmumam Fair Insects BV [Komisijas Īstenošanas regula \(ES\) 2021/1975](#)

Datu aizsardzības periodā iepriekš minētajiem uzņēmumiem, kuri ir ieguvuši atļaujas, ir tiesības slēgt komercīgumus ar citiem, tostarp Latvijas, uzņēmumiem. Un līdz ar to arī citi uzņēmumi var tirgot attiecīgos produktus, pamatojoties uz noteikumiem, kas definēti komercīgumā, taču tikai ar nosacījumu, ka tiek ievēroti attiecīgajās regulās noteiktie izmantošanas nosacījumi. Šādiem komercīgumiem starp iesaistītajām pusēm ir jābūt pieejamiem pēc dalībvalstu kompetento iestāžu pieprasījuma.

Latvijas uzņēmums var ražot pārtikas produktus, kuri satur kukaiņus, ievērojot sekojošus nosacījumus:

kukaiņi (miltu melnulis (*Tenebrio molitor*), mājas circeņi (*Acheta domesticus*), vidējais miltumelnulis (*Alphitobius diaperinus*), klejotājsiseņi (*Locusta migratoria*)) ir audzēti tikai valstīs, kuras ir minētas atbilstošajos normatīvajos aktos, proti, Komisijas Īstenošanas regulā (ES) 2021/882, Komisijas Īstenošanas regulā (ES) 2022/169, Komisijas Īstenošanas regulā (ES) 2022/188, Komisijas Īstenošanas regulā (ES) 2023/5, Komisijas Īstenošanas regulā (ES) 2023/58 vai Komisijas Īstenošanas regulā (ES) 2021/1975;

par kukaiņu iepirkšanu un tiesībām tos izplatīt, tai skaitā ražot produktus, ir noslēgts komercīgums ar uzņēmumu, kurš ir ieguvis Eiropas Komisijas piešķirtu atļauju;

pirms produktu ražošanas/tirdzniecības uzsākšanas, uzņēmums savu darbību reģistrējis [PVD](#);

ražošanas un tirdzniecības laikā tiek ievēroti [Komisijas Īstenošanas regulā \(ES\) 2021/882](#), [Komisijas Īstenošanas regulā \(ES\) 2022/169](#), [Komisijas Īstenošanas regulā \(ES\) 2022/188](#), [Komisijas Īstenošanas regulā \(ES\) 2023/5](#), [Komisijas Īstenošanas regulā \(ES\) 2023/58](#) vai [Komisijas Īstenošanas regulā \(ES\) 2021/1975](#) norādītie attiecīgo kukaiņu izmantošanas nosacījumi un marķēšanas prasības.

Informācija par jauniem pārtikas produktiem ir pieejama:

[Eiropas Komisijas mājaslapā](#)

[EFSA mājaslapā](#)

[PVD mājaslapā](#)

<https://www.pvd.gov.lv/lv/kukaiņu-izmantošana-partika>